

HRVATSKI

Hrvatska
povjesničarka
Blanka
Marković

NASTAVAK SA STRANE 7.

poštom iz Zagreba, zaprimljen i evidentiran, no i to pitanje ostaje bez odgovora.

Unatoč napadima Slavka Goldsteina da smo mi krivotvorili rezultate rada, niti jedan arhiv čije smo dokumente koristili nije osporio autentičnost tih dokumenata

Takvo postupanje spomenutih institucija ne priliči niti jednoj demokratskoj zemlji jer nije ni korektno ni profesionalno ni odgovorno, pa bi se stoga o ovakvom samovoljnom ponašanju trebali očitovati svi ovdje prozvani. Ovu situaciju možemo usporediti sa skokom uvis. Svjetski rekord za žene je 209. Zamislimo situaciju da Blanka Vlašić sutra preskoči 210, a neki politički moćnik kaže: e, ne može jer ja sada ljestvicu dižem na 300 centimetara. To bi bilo apsurdno baš kao što je i ova situacija apsurdna jer dokazi su tu, nadležni ih ne žele ni pogledati, i da stvar bude apsurdnija, unatoč napadima Slavka Goldsteina da smo mi krivotvorili rezultate rada, niti jedan arhiv čije smo dokumente koristili nije osporio autentičnost tih dokumenata. Uostalom, Ministarstvo kulture nadležno je arhivima i stoga su mogli zatražiti očitovanje o mogućim spornim navodima u našem radu. Umjesto toga oni odgovaraju šutnjom, lijenošću i nesposobnošću. Po svemu sudeći, Runjaninova 2 je zadnja linija obrane jase-novačkog mita.

FM: Nedavno ste reagirali na navod iz jednog srpskog tjednika u Hrvatskoj da je ratni logor Jasenovac bio jedini logor na tom području. Rekli ste "to je najobičnija laž koju demantira čitav niz dokumenata jugoslavenskih vlasti, uključujući sudske spise

i dokumente Udbe". O kakvim dokumentima i spisima se radi i što oni donose?

Matković: Riječ je o istupu Ivica Đikića, urednika srpskih Novosti, kojeg smo zbog ove laži kojom nas praktički proglašava falsifikatorima prijavili Hrvatskom novinarskom društvu iako odgovor naravno još uvijek nismo dobili. Od Đikića smo također tražili da u Novostima objavi naš poduži odgovor Slavku Goldsteinu zajedno s detaljnom analizom kojom su svi Goldsteinovi navodi koji se odnose na naš rad doslovno secirani i njegove izmišljotine razmontirane. Prema članku 5. Kodeksa časti hrvatskih novinara, novinar je obvezan iznositi točnu, potpunu i provjerenu informaciju. U članku 6. također je istaknuto da „u svim novinarskim priložima, pa tako i u komentarima i polemikama, novinar je dužan poštovati etiku javne riječi i kulturu dijaloga te uvažavati čast, ugled i dostojanstvo osoba ili skupina s kojima polemizira. Kada izvještava o temama o kojima postoje različita relevantna stajališta, a posebice kada se iznose optužujući navodi, novinar nastoji sva ta stajališta predstaviti javnosti.“ Osim toga u članku 12. navedeno je „ako je novinar objavio netočnu informaciju, dužan ju je u najkraćem mogućem roku ispraviti. Ispravak treba nastojati objaviti na istom ili jednakovrijednom mjestu medijskog prostora i na isti ili jednakovrijedan način na koji je bila objavljena informacija na koju se ispravak odnosi. Isto vrijedi i za sve druge postupke kojima su prekršena načela ovog Kodeksa.“

“Ivica Đikića, urednika srpskih Novosti, smo zbog o laži kojom nas praktički proglašava falsifikatorima prijavili Hrvatskom novinarskom društvu

Đikić se još uvijek nije ispričao za svoju laž

S obzirom na to da Đikić još uvijek nije odgovorio naš zahtjev i nije se ispričao za svoju laž, niti je u spomenutoj tiskovini objavio odgovor na Goldsteinove laži, teško je prekršio spomenuti Kodeks. Takvim ljudima trebalo bi suditi i ne dopustiti im daljnje trovanje medijskog prostora. Pozivaju se na medijske slobode, a provode najobičnije medijsko nasilje i javni prostor koriste za obračune s neistomišljenicima. To nije demokracija već najobičnija diktatura u kojoj nas treba marginalizirati, poniziti i onesposobiti za iznošenje istine kad nas se već ne može ubiti. Na temelju dokumenata koje smo dosad pronašli postojanje logora Jasenovac koji se u dokumentima iz sredine 1946. naziva „Zavod za prisilni rad Jasenovac“ ili „Kazneni zavod Jasenovac“ je, kao što sam već istaknula, neosporno.

U jednom dokumentu Udbe iz sredine studenog 1946., odnosno zapisniku sa saslušanja logoraša Ivana Križanovića koji je u kolovozu 1946. sa skupinom zatočnika pobjegao iz logora nakon čega je ponovno uhvaćen, „isljednik“ Udbe pita Križanovića da odgovori na pitanje „tko je organizirao bjegstvo iz logora Jasenovac i na koji način?“.

Stoga ovdje možemo nagađati o tome da je riječ o izrazu koji se bio ustalio i ostao u upotrebi u trenutku kada je njegov službeni naziv već bio Zavod za prisilni rad Jasenovac.

Što se događalo u Jasenovcu
Neosporno je i to da su

ondje postojale nekakve nastambe za zatočenike, o čemu također svjedoči Križanović koji u svom iskazu navodi sljedeće: „Prije samog bjegstva na 14 dana dogovorili smo se na tavanu naše nastambe da to učinimo tako da ćemo razoružati stražare i pobjeći u križare.“ Uoči davanja iskaza Križanović je upozoren na dužnost kazivanja istine i na „zakonske posljedice u slučaju pokušaja zatajavanja istine“. U trenutku kada je spomenuo nastambe, „isljednik“ ga ne zaustavlja i ne upozorava da mora govoriti istinu već ga pušta dovršiti iskaz. Postavlja se pitanje bi li Križanović stavio vlastiti život u opasnost samo zato da u iskazu osobi koja očito zna kako Jasenovac u tom trenutku slagao o boravku na tavanu nekakve nastambe. Postavlja se i pitanje zašto ga „isljednik“ nije upozorio da mora govoriti istinu ako je Križanović lagao o nastambi. Ovo je važno jer upravo u Helmanovom dnevniku, kojeg Slavko Goldstein proglašava falsifikatom, Matija Helman 4.6.1946. zapisuje popravljanje rešetki na prozorima osuđeničke nastambe. Goldstein nastoji dokazati da je riječ o falsifikatu jer riječ „osuđenik“ povezuje sa riječi „zatvor“ pa zaključuje da za postojanje zatvora unutar logora nije bilo potrebe s obzirom na to da su u Jasenovcu postojale policijska stanica i zatvor. Helman nigdje ne spominje da je riječ o zatvoru, ali koristi istu imenicu poput Ivana Križanovića – nastamba.

Tragovi logora

Postojanje bilo kakve nastambe i bilo kakvog logora ne odgovara zagovornicima Goldsteinove teze da ako nema građevine koje su u tom trenutku navodno već bile porušene, onda ne može biti ni logoraša jer nema uvjeta za život. Čudi takva logika uzevši u obzir logore u Zagrebu i drugdje koji su se nalazili na ledinama. Falsificiranje povijesti po pitanju tih famoznih nastambi ide veoma daleko o čemu se može pročitati i na web stranici JUSP Jasenovac. Prema tvrdnjama JUSP Jasenovac „u nekadašnjem logoru u cijelosti su bili sačuvani samo istočni i jugoistočni logorski zid, sačuvani su temelji ciglane i donji postroj lančare, dok su svi ostali logorski objekti bili zatečeni u različitim stanjima urušenosti uslijed miniranja ili spaljivanja.“ Na drugom mjestu na istoj web-stranici ističe se da se „u izvješću Konzervatorskog zavoda Narodne Republike Hrvatske (NRH) od 15. travnja 1956. navodi da još postoje tragovi baraka i građevina (temelji i dio zidova), a velikim dijelom je bila sačuvana ciglana, dijelovi logorske pruge i temelji logorskog zida. Predložene su mjere za zaštitu ostataka zgrada i uređenje masovnih grobnica.“ Postavlja se pitanje koliki je dio ciglane bio

sačuvan: „temelji“, kako tvrdi SP Jasenovac, ili „velikim dijelom“, kako je prije 60 godina ustanovio Konzervatorski zavod NRH. Ostaje pak nejasno zbog čega su, ako je izvješće Konzervatorskog zavoda bilo točno, „kada je prof. Bogdan Bogdanović dobio zadatak da projektira uređenje Spomen područja Jasenovac, od logorskih građevina bili sačuvani samo tragovi“, ako su pojedini dijelovi logora „velikim dijelom“ bili sačuvani nekoliko godina ranije. Tko je sve to u međuvremenu srušio i zašto? Svakom normalnom čovjeku nameće se pitanje: gdje su nestali ostaci građevina o kojima Konzervatorski zavod izvještava 1956. i to s napomenom o njihovoj zaštiti?

Goldstein nameće ideju o rušenju i demontiranju logora

Ovdje treba spomenuti i ideju koju Goldstein i ekipa sustavno nameću, a ta je da su rušenje i demontiranje logora započeti odmah po završetku Drugog svjetskog rata, a poslove su navodno obavljali njemački zarobljenici koji su ondje ostali do završetka svih radova krajem 1947. kada su navodno završili obnovu željezničkog mosta na Savi. Ovi navodi su također netočni o čemu svjedoče dokumenti jugoslavenskih vlasti. Postavlja se pitanje na temelju čega Goldstein izvodi takav zaključak ako je električna centrala stavljena u pogon početkom listopada 1945. o čemu svjedoči zabilješka urudžbenog zapisnika Mjesnog narodnog odbora Jasenovac od 1. 10. 1945. Što se obnove mosta tiče, ne može se pouzdano reći da je obnova mosta započela već 1945. s obzirom na to da nam projektna dokumentacija ukazuje da je tek krajem 1945. i početkom 1946. done-sena odluka o obnovi mostova, te je obnova onog na Savi kod Jasenovca završena tek 15. veljače 1948. Da vlasti nisu dopuštale rušenje i oštećenje logora govori naputak od 29. lipnja 1945. kojim to zahtijeva Tehnički odjel KNOO-a Novska. 26. veljače 1946. Mjesni narodni odbor Jasenovac u urudžbeni zapisnik upisuje dopis kojim se iznova zabranjuje iznošenje materijala iz logora. Dakle, ne stoje tvrdnje da je do raznošenja materijala i to od strane mještana došlo odmah po završetku Drugog svjetskog rata. Tek u svibnju 1946. vlasti su dozvolile da se materijal iz logorskih zgrada počne upotrebljavati, a sastanci u ljeto 1946. kojima je prisustvovao Anatolij Avramov, tadašnji „upravnik zatočenika u Jasenovcu“ kako ga nazivaju jugoslavenski dokumenti, upravo su bili organizirani da bi se dogovorila raspodjela cigle. Kad smo već kod cigle, treba napomenuti i to da je Križanović u svom iskazu istaknuo sljedeće: „Mi smo pred većer završili posao na pruži gdje smo radili i sjeli na vagončice.“ Ovdje se postavlja pitanje o kakvim vagončicama govori Križanović.